

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1988

8

«LEE» suvi Tilsis

EDA ALLIKMAA

Kui oleks minu teha, viiksin kõik põhjaranniku suitsusabade all kasvanud linnalapsed suveks Lõuna-Eestisse. Ma ei topiks neid pioneerilaagri aia sisse täpset päevaplaani täitma. Nad võiksid elada kollaseks värvitud puumajas, parkümmend last ja õpetaja. Käia päeval mõni tund majandis tööl. Pärast seda supelda, sportida, mängida. Teha, mis meeldib. See ei olegi väljamõeldis. EKE Tehnokeskuse laste tantsuansambel «Lee» elab nii oma suvekodus Tilsis. Tilsis asub Põlva ja Võru vahel. Kes on «Leed» esinemas näinud, mäletab kindlasti «Nukitsamehe» filmi muusikale seatud tantsu. Tantsurütm seob seal kokku kogu «Lee» — 8-aastastest kuni 18-aastasteni. «Lee» noorimad olid koos tantsuõpetaja Maido Saarega Tilsis juunikuus.

Kell on 7.30. Ootan, et kohe löövad plärisema äratuskellad. Aga ei! Tubadesse seatud kõlaritest hakkab kostma tuttav laul. «Ei ole üksi ükski maa» äratav sel suvel tantsulapsi. Täna läheb Virumaa-laulu esimene ots kurtidele kõrvadele. Jupiti hakkab ometi uniseid nägusid õuele pudenema. Enne veel, kui lool ots peal, on maja magajatest tühi. Maido lükkab akna lahti, keerab kõlarisuu õue ja «... kätte jõudnud suvi» läheb hommikuvõimlemise eest. «Suve»-tants sai popiks möödunud koolinoorte tantsupeolt.

8.15. ootab söökla juures auto, et töövägi põllule viia. Köblatakse peeti. Vaod on pikad, päike kõrvetab, töö edeneb aeglaselt. Siin polegi kiirus kõige olulisem. Tähtis on puhas töö. Esimestel päevadel sai mõni mees neli korda vagu üle teha. Enne ei tunnistanud Maido kõlblikuks. Need neli tundi on päeva pikimad.

Kell on kaks, kõhud Koidu-tädi tehtud maitsvat sööki täis söödud. Hommikul jäi kodu maha, nagu oleks seal tulinispask ringi käinud. Nüüd läheb tund-paar koristamisele. Tüdrukud pesevad põrandad üle, kraamivad lauaja kapipealsed. Pesunööriil tilguvad puhtaks pestud tööriided. Poisid tassivad ämbritega kaevust vett. Kui nüüd emad oma saamatuid-lohakaid-laisku lapsi näeks! Säärast iseseisvust ei oskaks nad aimata ka! Maido võtab Meelise põlvele, takseerib poisi plekilist särki ja viipab Evelini lähemale. «Evelin, kas pesed Meelise särki puhtaks! Meelis toob sulle pärast poest pudeli limpsi, eks!» Pooled on kaubaga päri.

Siis, kui maja puhas, võib ujuma minna. Tilsis on kaks järve. Kaunid on mõlemad, aga ujuda saab ainult Kõrbjärves. Tilsis järve vesi on suplemiseks liiga must. Kohalik põllumees kannab seda süüd.

Edasi läheb elu nii, nagu igaüks ise paremaks arvab. Koroona, sulgpall, jalgrattad, veepritsid. . . Makk mängib terve päeva puhkusega.

Hilja õhtul koguneb seltskond salooni — nii on juba aastaid suur tuba kutsutud. Igaüks annab valju häälega teada, kui palju põllul tööd tegi. Seda läheb vaja palga arvestamisel. Virgad saavad kiita, laisad laita. Toomas, Signe ja Annika on juba parasjagu unised. Suuremate kohta seda öelda ei saa. Üks sõna liigub suust suhu: öödisko. Öödiško! Pole midagi öelda, ehtsad tantsulapsed!

Illustreerinud KADI KUREMA

Kundrumäe küngas

ELLEN NIIT

Kaia ja Kaarli kodupõldude sees on Kundrumäe küngas. Kundrumäe on saar keset põlde, puud kasvamas peal, kivid magamas kõrval. Kundrumäed on kaugelt eemaltki kena vaadata, pilk saab rahu, süda muutub rõõmsaks.

Taat teab öelda, et Kundrumäe on püha paik. See on hallidest aegadest niiviisi põllu sees seisnud, tammed keskel ja toomingad servas, õispuud ja türnpuud seal vahepeal. Kundrumäed ei tohi keegi puutada, muidu võib maaeit pahaseks saada.

Kundrumäe puude all sinetab ilus rohi. Seal kasvab ka lilli, mida mujal ei leidu. Sarapuupõõsaste servas lõhnab seal kevadel kannike, lehekuus kõlksuvad rohu sees piibelehete kellad. Jaanikuus õitseb seal ööviil kahvatul kumal, seltsiks väänakas nallernaat, kuradikäpp. Või ka jumala? — üks ütleb nii, teine naa. Selget vahet on vahel neis asjus nii raske teha. Seal kasvab ka leselehti ja väriheinu. Neid on Kaia ja Kaarel sealt ise

korjamas käinud. Aga kevadel vara, lume mineku aegu, pidi seal õitsema näsiniin, küüvitsapuu. Lapsed nii vara sinna ei satu. Lapsed käivad siis alles koolis. Ja küüvitsapuu õitseb seal ise ja laste eest salajas.

Aga Kaia ja Kaarel on näinud neid küüvitsamarju. Küüvitsamarjad on mürgised, süüa neid ei või. Ning ega kõike ei peagi ilmtingimata just sööma. Või puruks tallama, kui just süüa ei sünni. Suvel on Kundrumäe päikse pool servas kurja silma eest peidetud maasikamaa. Maaeid maasikamaa, ütleb taat. Suured üksikud maasikad kõrges rohus, jahedad isegi palaval päeval. Kes neid seal ei tea, see neid üles ei leia. Maaeit jaotab neid ainult tutvuse poolest. Ja Kaia ja Kaarli taadil on temaga tutvused sees. Ja Kaijal ja Kaarلیل ka natuke — taadi kaudu. Just nagu Nerepi Leenal Kuigatsi poes, arvab isa. Aga nii see ei ole. Kuigatsi poodi võib tulla ka teine müüja, ja ongi sel Leena tutvusel ots. Aga maaeit on olnud ikka seesama, juba taadi karjaseaastatest peale.

«Siit sõida nüüd küll kaarega ringi,» ütles Kaia ja Kaarli taat rajooni maaparandusmeestele mullu. «Siit sõida nüüd küll kohe suurema kaarega ringi. See maa siin on ka ilma parandamiseta liigagi hea.»

Illustreerinud REGINA LUKK

On üks väike saar. Ja on üks mees, kes sellel väikesel saarel elab ja raamatuid kirjutab. Ta kirjutab väikestest tüdrukutest, kes veetilgas või pisikeses merekivikeses oskavad näha imet. Ta kirjutab väikestest poistest, kes teevad laevukesi, mis purjetavad koduabajast ulgumerele. Ta kirjutab täiskasvanud meestest, kes oma väikeste tüdrukute ja poiste röömuks mängivad mereröövleid, ja paljust-paljust muust. Meie teiega ei oska ära arvatagi, mida kõike üks väikese saare mees näha saab. Kevaditi ujuvad ta õue all lahevees luigid, kaelad uhkelt kõrgel. Kui nad üle maja lendavad, kostab hää, nagu käiks kahemehesaag sauh-sauh-sauh kärmelt läbi pehme lepapuu. Siis tuleb aeg, kui vaiksele merele koguneb hanede laulukoor. Ei tea, kas neil koorijuht ka on! Ja kui on, kuidas siis see juht laulu alustuseks märku annab, kas tiivaviipega või nokalöögiga! Nii mõtleb see pisikesel saarel kevadel hanesid kuulates. Mõtleb oma pisikeses marjaaias, millele kivi-müür tuulevarjaks ette kantud.

See ei ole tavaline aed. Suur osa selle aia mullast on ämbrite ja käruga saarekese madalamaist paigust maja juurde kruusakünkale tiritud. Mere äärest toodud kõdunenud adruka läbi segatud. Niisuguses mullas kasvab kõik mis mühiseb, eriti umbrohi. Aga niisuguse mullaga aed röövib väikese saare mehelt ka palju aega, nii palju aega, et pikkadel suvepäevadel ei jäägi mahti kirjutuslaua taha istuda.

Ja ega siis aed üksi ära kutsu. Kõikjal toimub midagi. Veelinnud on oma lapsed esimesele ujukäigule viinud. Kuidas ühel pardiproual nii palju pisiperet sabas on! Eks krapas noorik ole

uimase naabrinna väikesed enda kannule meelitanud ja nii nad siis lähevad, õige ema hädakisaga sabas.

Taamal kadastikus välgub punane händ. Seal peab reinuvader valveteenistust. Kevadest sügiseni saarekese kadakate vahel uitavas lambakarjas on just peenikest peret juurde tulnud. Jalad harkis, tuigerdab pisike olend ema kõrval. Rebane ootab, et vanalammast kaugemale läheks. Rebane sooviks ise pisikesele elutundmist õpetada.

Kes nüüd tahab mereäärsest elust rohkem teada, tahab sellest edasi lugeda, see võtku kätte piltidega raamat, millel on lühike pealkiri «Naga». See raamat on kirjutatud mehe poolt, kes elab oma väikesel saarel. Ja ma ütlen veel niipalju, et tänavu anti sellele raamatule kõlava nimega kirjanduspreemia — J. Smuuli nimeline aastapreemia.

Nimi mehel, kellel, muide, käesoleval kuul on juubelisünnipäev, jäägu teile äraarvamiseks.

See pilt juubilarist on võetud Vilsandil, mere keskel elava mehe kodusaarel.

JAAN RANNAP

60

Suve läbi sum - sum - sum

Alari Poroson lõpetas sel kevadel Oru 9-klassilises koolis III klassi. Oru ümbrust Harjumaal tuntakse rohkem Tuhala kandina. Alari isa Egon Poroson on siin asuva J. Lauristini nimelise kolhoosi mesinik, kelle hoole all on peaaegu sada mesilasperet.

Suvel saab Alarist abimesinik. Tööd on mitmesugust, räägib Alari. Tuleb kunstkärgi traadi külge kinnitada, isale tarude juurde vajalikke asju kätte tuua. Mesilastega olen ammust aega harjunud, ega ma neid eriti ei karda. Nõelamisi? Noh, vahel on juhtunud. Isa ütleb, et nõelata saamisest ei pääse ükski mesinik. Eelmisel kevadel oli selline lugu, et mesilased pugesid püksi. Eks nad said alt äärest sisse. Kui esimene oma torke ära tegi, mõtlesin, et tühja kah, aga siis sain teise sutsaka veel. . . Ise ei mäleta, kuhu jooksin, isa pärast rääkis, et olin otse

Alari koos väikevenna Egoniga
Pildistanud JAAN RANNAP

vaik on hinnatud ravimiks. Temast saab parandavat salvi haavadele.

Alari teab mesilaste elust päris palju. Tema meelest on see kummaline elu. Igas mesilasperes on üksainus ema, palju töomesilasi ning natuke isamesilasi — leski — kes mitte mingit tööd ei tee. Ja ennäe! Milline mesilane ema munetud munast tuleb, sõltub ainult sellest, kuhu ema muneb. Harilikus kärjekannus kasvab tööline, veidi suuremas ja laperguses lese kannus isa, uue ema saamiseks tuleb aga muneeda suurde emakuppu. Kui selline kupp hakkab tarus valmima, lendab vana ema sülemiga minema, uut kodu otsima. Muidugi, kui mesinik enne midagi ette võtnud pole. Alari isa mesilates tuleb sülemlemist harva ette.

Paar päeva pärast meie jutujamist tuli Alari koos sõbraga mulle külla. Kelleks sa saada

INGE TRIKKEL Ilus pisike hiir

HIIR VIRISES ALAILMA, ET TA NII PISIKE ON. OLEKS TAHTNUD SUUREM OLLA.

PIILUS KASSI POOLE, ISE MÖTLES: NO IKKA SUUREM KUI KASS!

VAATAS KOERA POOLE: NO IKKA SUUREM KUI KOER!

SIHTIS PILGUGA LAMBATALLE: VAAT NII SUUR VÕIKS OLLA!

KORRAGA OLII HUNT ÕUES. KUST TA OLII TULNUD, EI TEADNUD KEEGI.

JU IKKA METSAST, EI OSANUD TAGASI MINNA.

LIPSTI! OLII HIIR HIIREURUS.

LIPSTI! OLII KASS KASSIAUGUST SEES.

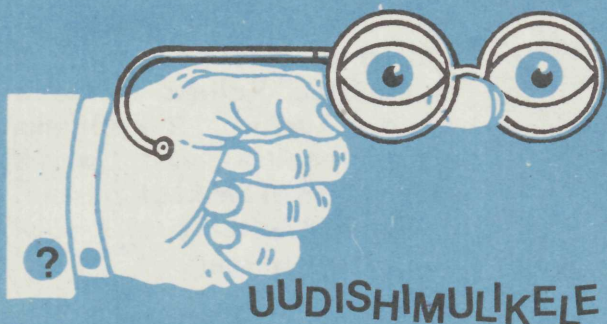
AGA LAUDA UKS OLII VAHEPEAL KINNI VAJUNUD. TALL PÜÜDIS END KÜLL UKSEPILU VAHELT SISSE SURUDA — EI MAHTUNUD. KUI PEREMES ÕIGEL AJAL POLEKS ÕUE TULNUD, EI TEA, MIS SIIS TALLEST OLEKS SAANUD.

AGA HIIR JÄI SELLEST PEALE OMA KASVUGA RAHULE.

VAATAS END LOMBIPEEGLIST, ISE KIITIS:

«NII ILUS PISIKE HIIR!»

Illustreerinud RAIVO JÄRVI

UUDISHIMULKELE

KES ON KÕIGE PAREMAD SUKELDUJAD!

Juba rohkem kui kolmkümmend aastat elab Eesti veekogudes jälle kobras. Kobras on väga hea sukelduja. Ta võib jääda vee alla 10—15 minutiks. Niisama kaua suudab ühtejärke vee all püsida hallhüljes. Kui aga kaugemale vaadata, siis tuleb kõige võimekamaiks sukeldujaiks pidada vaalalisi. Vaalad suudavad erandjuhtudel sukelduda kilomeetri sügavusele ja olla hingamata kuni kaks tundi.

Sööjad

HILLI RAND

MÕNIKORD JUHTUS PRITA PARASJAGU LIISU POOL MÄNGIMA, KUI LIISU EMA HÖIKAS: «TÜDRUKUD, SÕOMA!» PRITA PIDI SIIS KOOS LIISUGA LAUDA ISTUMA, TALLE PANDI ETTE TASS JA TALDRIK NING SEE VIIMANE TÖSTETI TOITU ALATI KUHJAGA TÄIS. LIISU EMA TEADIS JU, ET PRITAL ON HEA ISU.

KOJU JÕUDNUD, KIITLES PRITA: «MINA TÄNA SÜÜA ROHKEM EI TAHAGI, MUL ON KÕHT NII-NII TÄIS.» JA SELETAS, MIS TOIT OLI, KAS KARTULIPUDER VÕI SUPP VÕI MANNAVAHT. «MA VÕTSIN VEEL MITU KORDA JUURDE KAH, LIISU EMA ÜTLES, ET VÕTA AGA VÕTA, JA ET TAL ON HEA MEEL NÄHA, KUI LAPS NII HÄSTI SÖÖB.»

KUI LIISU PRITA POOL MÄNGIS JA SÖOGIAEG KÄTTE JÕUDIS, TULI LIISU KOOS PRITAGA SÕOMA. PRITA EMA AGA TÖSTIS LIISU TALDRIKULE VÄIKESE PORTSJONI, SEST LIISU ISU OLI NÄRB NING SUURE PORTSJONI NÄGEMINE OLEKS TA SOOTUKS ÄRA EHMATANUD.

PRITA EMA OLI RÖÖMUS KA SIIS, KUI LIISU SELLE VÄIKESE PORTSJONIGA HAKKAMA SAI, SEST SEDAGI EI JUHTUNUD ALATI.

KUI PRITA JA LIISU TEINEKORD KOOLIST TULID, ARUTASID NAD JUBA TEEL: «KUMMA JUURDE ME TÄNA SÕOMA LÄHEME?»

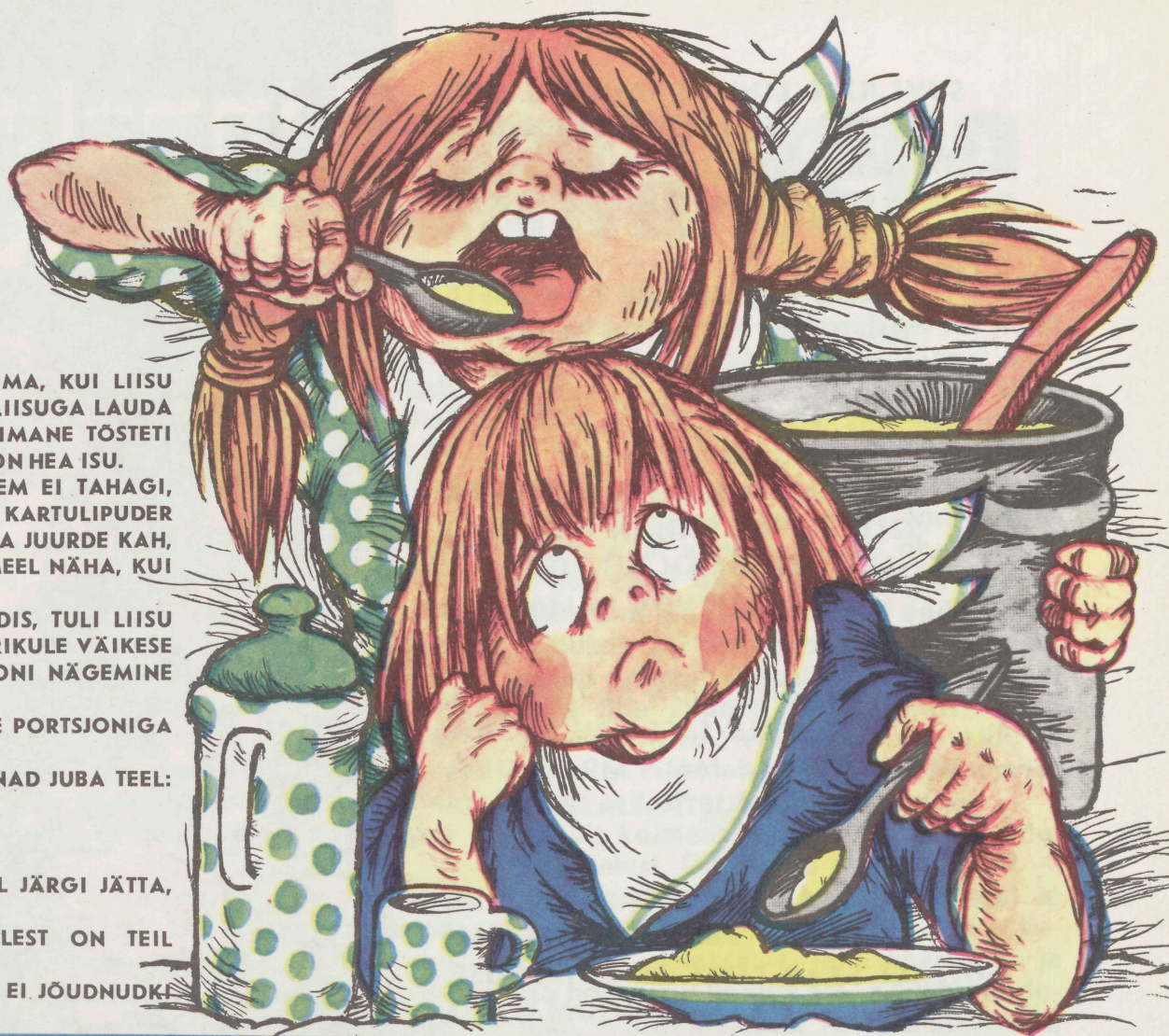
«MIDA SINU EMA LUBAS ÖHTUKS TEHA?» KÜSIS LIISU.

«AGA MIDA SINU EMA?» KÜSIS PRITA.

LIISU ARVAS: «LÄHME SINU POOLE, SINU EMA LUBAB MUL JÄRGI JÄTTA, KUI MA TAHAN.»

«LÄHME PAREM TEILE,» PANI ETTE PRITA, «MINU MEELEST ON TEIL MAITSVAMAD TOIDUD.»

MÕNIKORD JÕUDSID NAD KOKKULEPPELE, AGA MÕNIKORD EI JÕUDNUDKI NING KUMBKI LÄKS OMA KOJU.

KUI SUURES KARJAS ELAVAD SEBRAD!

Sebrad elavad Aafrikas. Karja kuulub isasebra, 1—5 emasebrat ja varsad. Suures karjas tunnevad kõik üksteist ja teavad täpselt, kus on nende koht.

Kui kari läheb uut karjamaad otsima, astub kõige ees isasebra. Tema järel tuleb esimene emasebra oma varssadega, siis teine oma lastega, kolmas, neljas, viies.

KUIDAS DELFIINID KALA PÜÜAVAD!

Atlandi ookeani rannikul on ameerika kalurid mitmeid kordi jälginud, kuidas delfiinid kala püüavad. 2—3 delfiini valivad välja väikese kalaparve ja hakkavad neid kalda poole trügima. Ligi 150-kilosed delfiinid tekitavad oma kehadega nii tugeva laine, mis kalad liivale viskab. Delfiinid tulevad järele, jättes sabaotsad vette. Paari-kolme minutiga on kalad söödud ja delfiinid ujuvad ookeani tagasi.

SUVI KÄIB LINNAS SANDAALIDES,
KETSIDES, BOTASTES, KINGADES.
TÄNAVAIL, VÄLJAKUL, SAALIDES,
TARGEM ON, KUI ME EI HINGA SEST.

PAREM ON, KUI ME EI KÖNELE
HINGESSE PEITUNUD SOOVIST,
KUI JUST, SIIS — KASSILE MÕNELE,
KOERALE TOLMUSEST HOOVIST.

TASA VÖIN KÕRVA PIHTIDA
SELLEST, MIS TAHAN ÜHTVALU,
SELLEST, ET IHKAN NII TIHTI MA
LIIKUDA PALJAJALU.

SILLUTIS SEDA EI TAIPA JU,
ASFALT SEST ARU EI SAA.
SUVEL EI VAJA MA VAIPA MUUD,
MURU VAID, MUSTPALJAST MAAD.

MULLAST SAAB VARBLANE VAPRUSE,
MULLAST SAAB HALJUSE ÕU.
MULLAST SAAB TAIM OMA HAPRUSE,
SAAB PUU OMA JÕU.

SUVEL EI LINNAGA HARJU MA,
AUTOD KUS, MAJAD JA SILDID.
TASA LÄEN TUPPA SIIS VARJU MA,
ISTUN JA JOONISTAN PILDI.

PÄIKE SEAL KÄIB. RÄNDAB LÖUNATUUL.
TATSAB ÜKS MAAD LIGI TALU.
AASAL ON LEHM. AIAS ÕUNAPUU.
KÕIK NAD ON PALJAJALU.

Linnalapse suvelaul

VAAPO VAHER

Illustreerinud EVI VALDOV

Mäerinnaku pere

Viivika hoole all on Mäerinnaku pörsad. Pössad, ütleb Viivika. Viivika neid puhastab, Viivika neid söötab, ema aitab ainult toidu valmis segada. «Supile! Supile!» hüüab Viivika ja valab sulbi künasse. Hüüda poleks vajagi. Nii kui kaheksa rõngasnina Viivikat näevad, tormavad nad kisades kokku. «Ei tohi jalga supi sisse tõsta!» noomib Viivika, aga noomimisest pole kasu. Pössad tõstavad veel teisegi jala juurde. Pärast laseb Viivika pörsad tarandikku. Seal saavad pössad maad tustida ja päikest võtta. Naate, kapsalehti, piimohakaid ja muud rohelist toob Viivika juurvilja-aiaist. Seda kulub nii rohkesti, et vahel peab Viivika teised lapsed endale appi hõikama.

Tiidu hoole all on koer Muki ja tall Tillu. Tegelikult paistab küll nii, et Tiit ise on Muki ja Tillu hoole all. Tarvitseb Tiidul vaid õuele tulla, kui Muki ja Tillu hakkavad tal kannul käima. Kui Tillu õige väike oli, juhtus tema emaga õnnetus. Tillu emapiima ei saanud, Tiit jootis teda lutipudelist lehmapiimaga. Nüüd arvab Tillu vist, et Tiit on tema ema. Tiit ju naljaviluks määgis ka, kui tallele piima pakkus. Mukiga aga on niisugune lugu, et Muki kardab Tiidu ärakadumist. Muki eelmine peremees kadus ära. Mäerinnaku pere siis veel talu ei pidanud. Elati alevis. Muki otsis alevitänavatelt kadunud peremeest mitu päeva, kuni Tiit ta

koju kaasa võttis. Sestsaadik ei jää Muki enam Tiidust maha. Muki läheks hea meelega Tiidule kooligi järele. Sisse sinna muidugi ei lasta, aga Muki istuks 5. klassi akna all, kuni Tiit jälle vabaks saab.

Annil ei olnud kaua päris oma hoolealust. Anni arvates oli see ebaõiglane. Hiljuti seati siiski õiglus jalule. Kuundaks sünnipäevaks sai Anni endale kaks küülikut. Sai koos ilusa väikese majaga, millel on traatvõrgust uks ja aken. Anni pani ühe küüliku nimeks Mirri, teise nimeks Mausi. Viivika kinnitas küll, et need ei lähe, et need on kassi nimed. Anni sellest ei hoolinud.

Ainult kolmeaastasel Üllel ei ole veel hoolealust. Ülle vajab veel ise hoolt — ema hoolt, isa hoolt, kogu pere hoolt. Ja seda talle jagub. Sestsaadik, kui Mäerinnakul elatakse, ei lähe enam ema ja isa hommikul kodust ära. Kõik on kodumail, hüüdeulatuses. Ja hommikulauas, kui ema klaasidesse piima valab, on kogu pere alati koos. Nagu siis, kui minu isa laps oli, ütleb Viivika, Tiidu, Anni ja Ülle isa.

Kui kogu pere ühe laua ümber, on hea tähtsaid asju arutada. Kas meil ei oleks traktori kõrvale ka ühte tugevat ja sõbralikku hobust vaja, arutab praegu Mäerinnaku pere.

JÜRI RANT

Tuletornist, Kristiinast ja tema isast

Umbes poolel teel Tallinnast Kloogale köidab mööduja pilku Suurupi tuletorn. Teel tuletorni näen kahte tüdrukut jalgratastel. Üks neist sõidab minu poole. Taipan, et tema ongi majakavahi tütar Kristiina. Teine oli naabritüdruk. Kurvaks teeb, et nendevanuseid lapsi Suurupis rohkem ei ela.

Igavuse üle Kristiina aga ei kurda. Kodus leiab alati tööd: ema aidata, peenraid rohida, lambaid vaadata. Võib joonistada, koertega mürada, kassidega mängida ja koduümbruses ringi lipata. Siin tunneb Kristiina vist kõiki puid ja põõsaid, linde ja loomi, lilli ja taimi.

«Alustame tuletorniga tutvumist väravast,» arvab majakavaht. «See siin on meie ilmajaam.»

Olen nõutu ja kohe ei taipa, kus asub ilmajaam. Ühe maja räästa all näen vaid kõverat oksa. Seinale on joonistatud päike ja sellest allapoole vihmapiisk. Kristiina selgitab: kui kuuseoks päikese poole tõuseb, siis läheb kuivemaks, kui langeb alla, piisa poole, siis kisub vihmale. Isa lisab, et kooritud kuuseoks peab olema enne hästi ära kuivatatud. Läheme tehnikamaja poole. Kristiina palub vaadata puude otsa. Oi, millised kaunid pesakastid! Kõik erinevad pisikesed tuletornid.

«Tehnikamajas on igasuguseid automaate — masinaid, seadmeid, mis ise tööle hakkavad, kui seda vaja on,» teab Kristiina.

Tuletorn töötab elektriga. Juhtub liinil rike, siis lülitatakse tuletorn teisele vooluallikale. Aga kui sealt ka elektrit ei saa? Siis teeb elektrit meie oma elektrijaam, selgitab majakavaht.

Tuletorni silm peab vilkuma. Ja igal tornil on oma «tulekeel». Suurupi tuli 4 ja pool sekundit põleb, poolteist ei põle, 4 ja pool põleb, 4 ja pool ei põle. Kokku 15 sekundit. Siis kordub kõik uuesti.

Vaatame merekaarti. «Näete, siin on meri kõigest paar meetrit sügav, siin

jälle mitukümmend meetrit. Laevadel on väga ohtlik sõita. Meie majakad, üks siin üleval, teine all, näitavadki laevadele teed. Merre on kaks poid pandud. Need märgivad eriti madalaid kohti,» räägib Kristiina.

Majakavahilt saan teada, et öösel paistab nende plinkiv tuli 24 miili

Pildistanud JAAN TAMMSAAR

ehk 43 km kaugusele. Ja kui ilm sombuseks läheb, siis hakkab tööle udu-sireen. Olen palju kordi kuulnud selle undamist. Kõva häält teeb. Õnneks majakaravah seda ise nii tugevana ei kuule, kuna sireen on suunatud merele.

Suurupi ülemisel tuletornil on aastarv 1760. Seisan ja arvutan. Ligi 230 aastat on siit laevadele teed valgustatud.

«Nüüd hakkame torni ronima. Meie tuletorn on 26 meetrit kõrge,» teatab Kristiina. Tema isa lisab: «Et meri asub meist 40 meetrit allpool, siis tõuseme 66 meetri kõrgusele merepinnast. Tuletorni tuld ei tohi miski segada.»

Algul tõuseme mööda laia, lõpuks kitsast treppi mööda torni tippu. Seal asub valgusti. See sarnaneb suure kristallkupliga, millel on elektrilamp sees. Põleb üks lamp läbi, siis tõuseb alt uus asemele. Valgust aitavad kaugemale peegeldada võimsad läätsed.

Ülevalt avaneb kaunis vaade merele, poolsaartele, Naissaarele. Kristiinale meeldib siit kõige rohkem vaadata taevast ja merd.

«Tuletorni paneme plinkima täpselt päikeseloojangul. Olen siit näinud palju päikeseloojanguid. Kõik nad on erinevad. See on ilus vaatepilt,» ütleb majakavaht.

Maal olles vaatan tihti plinkivat tuletorni. Tuli annab nagu soojust ja kindlust. Nüüd tean, et Suurupi tuld hoiab majakavaht Peet Pajus oma abilistega. Ja seal elab Kristiina, kel pole kunagi igav, kuigi tal on sageli vaid üks mängukaaslane.

ELJU MARDI

Saunapäev

Saunapäev on täna meil,
isa küttis sauna.
Mulle meeldib väga leil,
laval olen kaua.

Isa peseb puhtaks end,
aga minu väike vend
pesta üldsegi ei taha,
muudkui karjub: seep on paha!

Meie suure vennaga
peseme nüüd ennast ka.
Seepi siia, seepi sinna,
duši alla võime minna.

Nüüd tuppa tuleb meestevägi
ja sauna läheb ema.
On mehed omadega läbi
ning ootavad toas ema.

ANTI SAAR,
Luunja Keskkooli
II d klassi õpilane

«Kassid» — joonistanud REET RUUSMANN Kilingi-Nõmme Keskkoolist

Maiasmokk

Laul purgis moos on sees,
seda limpsib väikemees.
Lusikas on käes tal suur,
see käib purgis ja ka suus.

Ema keedab veel ja veel,
talvel saame moositeed.
Saia peale panen ka,
sest et maias olen ma.

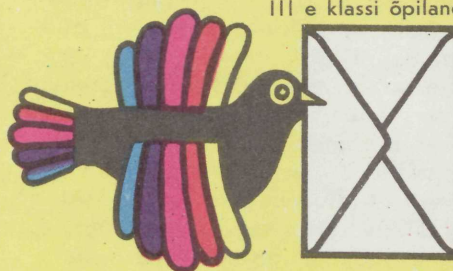
Sahvris reas on palju purke,
milles moosi, hapukurke.
Kes on korra proovinud,
see on veel kord soovinud.

RENE ARVOLA,
Paide 3. Keskkooli
III a klassi õpilane

Pilvenõid

Kord, kui päike tantsu löi,
sõudis taeva pilvenõid.
Kõiki valjult ähvardas,
välgunooli sähvatas.
Algas äge vihmasadu.
Nõid see trampis metsaradu.
Aga hiljem nähti seal
seenekesi pikas reas.

ANDRES SCHKIPEROV,
Paide 3. Keskkooli
III e klassi õpilane

Suvel Saaremaal

Käime igal suvel Saaremaal, sest seal elab minu vanatädi. Tal on palju loomi. Üks oinas on väga kuri. Ta armastab selja tagant puksida. Ükskord tuli oinas mulle salaja järele ja löi mind pikali. Ma kisasin nii, et kõik tulid vaatama, mis lahti on. Pärast seda ei julgenud ma õuegi minna, sest kartsin väga seda oinast.

ENE PAJUMÄE, Vändra Keskkooli III b klassi õpilane

Malemäng

Ühel päeval hakkasin ma isaga malet mängima. Ta ise kutsus mind. Ja siis ma läksingi. Alguses ei tahtnud mäng kuidagi edasi minna, isa muudkui võttis mult nuppe vähemaks. Lõpuks aga juhtus nii, et isal oli kibekiire väljamineku tahtmine ja sel ajal, kui ta ära oli, tõstsin ma tema nupud kõik ümber. Kui ta tagasi tuli, nägi ta kohe mu trikki ning ütles, oh sa marakratt! Nii lõppeski mäng minu võiduga. Kavalus aitab alati!

6-aastane PILLE PURRE Pärnust

Tüdrukute laul

Tüdrukud on jälle koos,
mängutrall käib täies hoos.
Üks teeb liivast linna,
kuhu elama võiks minna.
Teine nukuvoodit seab,
tuba korrastama peab.
Kolmas suppi keedab,
nukukesti kiidab.
Kõik need väiksed tüdrukud
emaks saama peavad.
Kõik need väiksed tüdrukud
toimetusi teavad.

LIISA-KARIN RANDMAA,
Tallinna 56. Keskkooli
III b klassi õpilane

Vanarahvas ütles, et pohlale minna on paras kaeralõikuse ajal. Meie päevil teavad kaeralõikuse aega üksikud. Looduses on veel teinegi märk, mille järgi pohlade küpsuse saabumise üle otsustada. Pohlad hakkavad valmima, kui kasevõra-desse esimesi sügiskollaseid lehti ilmub. Kusagil augustis on see aeg käes. Parimad pohlamaad asuvad liivastel põndakutel, mis on kaetud männimetsaga. Sellist metsatüüpi kutsutakse palumetsaks. Sõna «palu» tähendabki Lõuna-Eestis pohla. Pohlametsad tõmbavad nüüd ligi ohtralt metsalinde. Näiteks metsiseid, püüsid, hallrästaid.

Ühe pohlavarre otsas on punetamas terve kobar marju, ladvapoolded ikka suuremad kui alumised. Kui pohlataime terasemalt silmitsed, näed, et tillukesed lehed on jäigad ja läikivad, otsekui üle lakitud. Samasugused on paljude lõuna-maiste taimeliikide, näiteks loorberi lehed. Asjatundjale ütleb see, et pohl on igihaljas taim. Tõepoolest, kui tuled pohlametsa kesktalvel, leiad lume alt pohlavarsi, mille küljes on täpselt sama rohelised lehed kui südasuvel. Kui marju pole sügisel ära nopitud, püsivad needki varre küljes. Maitsest on need täpselt samasugused kui sügisel. Nii et kui tead head pohlamaad, võid metsast värskeid marju toomas käia ka keset talve. Nagu mustikaski, on pohl tegelikult kääbuspõõsas. Taime vars on puitunud. Üks pohlapuhmas võib elada oma kolmsada aastat. Tänapäeval käiakse pohlal harvemini kui vanasti. Möödunud sajanditel varus taluinimene marju hulgaliselt sellepärast, et tal polnud kusagilt suhkrut võtta. Enamikku metsamarjadest siis ületalve säilitada ei saanud. Aga pohla sai. Pohlamarja sees on erilised happed, mis ei lase marjadel käärnema minna. Pohlad pandi

Pildistanud HENDRIK RELVE

POHL

tõrde vajutise alla oma mahla sisse seisma. Või valati neile peale hästi puhast vett. Vesihoidisena püsisid marjad värsketena kevadeni. Ajuti oli pohl koguni oluliseks leivajät-kuks. Kui jahu hakkas lõppema, tam-biti pohlamarju putrude ja leiva-taigna sisse.

Pohlamoosi tegemisel ei tasu liialt suhkrut kulutada. Õige pohlamoos peabki hapu olema. Nõnda sobib seda süüa verivorsti, liha ja muude soolaste roogade kõrvale. Pohlad on palju toitvamad kui enamik köögivilju. Ühe kilogrammi pohlade toi-teväärtus on niisama suur kui kolmel kilogrammil tomatitel või kaheteist-

kümnel kilogrammil kurkidel. Eestis ei korjata pohli nii palju, et neid saaks välismaale müüa. Enamus pohlasaagist jääb metsa. Aga soom-lased ja rootslased müüvad igal aastal Lõuna-Euroopasse tuhandeid tonne pohli. Itaalias ja Prantsusmaal peetakse pohlamoosi suureks hõr-gutiseks. Kord läinud üks soomlane esimest korda Pariisi. Ta otsinud üles kõige luksuslikuma restorani ja tellinud lauale parimad toidud. Muu hulgas toodud siis lauale ka üks punast värvi ja hapu maiguga moos. Millest see tehtud oli, jäägu lugeja arvata.

HENDRIK RELVE

Ussi kodu

I
«ILM HEA ON. KUI LÄHEKS ÕIGE POHLI TOOMA!»
«JAA, ISSI, JAA! HURRAA!» — «SA VÕTAKS PIIMAPANGE,
VEEÄMBRI MA, NÕUS!» — «NÕUS!» — «VÕILEIVAD PANGE PANGE.
JA JALGA KUMMIKUD!» MEMM ÜTLES. «MÄRG ON SOOMAA.

JA ÄRA EHMATA, KUI KOHTAD MÕNDA LOOMA.
JA VAATA, ET PUUK PUULT KRAE VAHELE EI LANGE.
ON PÖDRAKÄRBES JUUSTES KLAMMERDUMA KANGE.
EKS USSKI MÄTTA TAKKA JÄRSKU VÄLJA ROOMA. . .»

KUID ISSI ARVAS: «LÄHEME JU KÜLLA SINNA.
ON RABA USSI KODU, TULEB VAIKSELT MINNA
JA VIISAKALT SIIS KÄIA ÜMBER USSIMÄTTA

JA USSIPOHLAD USSIPOEGADELE JÄTTA.
USS KUNAGI EI HAMMUSTA, KUI NÄITAD SEDA,
ET SA EI KAVATSE TA RAHU HÄIRITSEDA.»

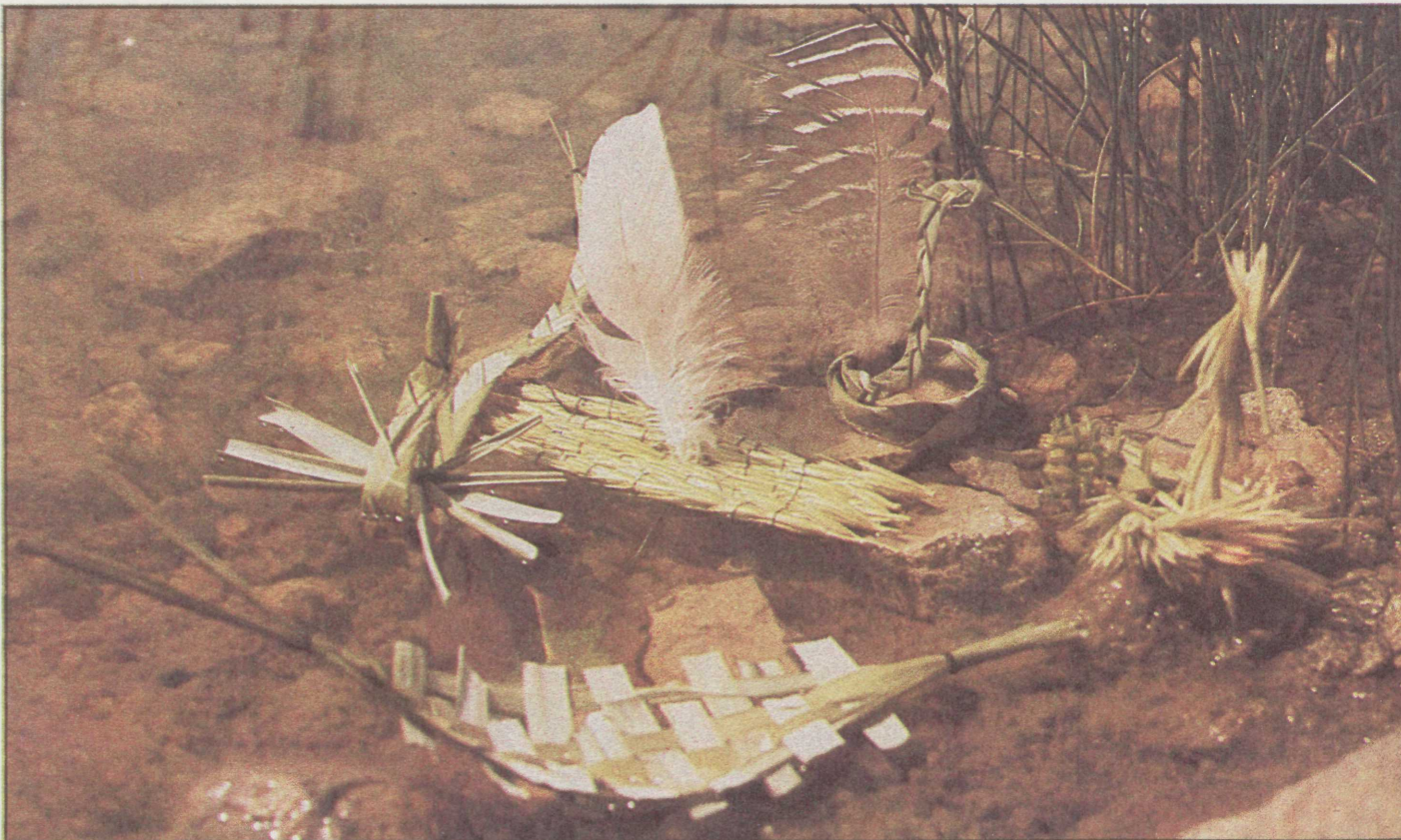
II
JA LÄKSIMEGI ISSIGA SIIS KAHEKESI.
MUL SUUREST PÕNEVUSEST KOHE HÖÖGUS PALE:
«NOH, PÖDRAKÄRBSEPÕNNID, TULGE LAGEDALE!
HEI, PUUGID, SIIN ON VERI NAGU VÄRSKE MESI!»

SOORAJAD TÄIS KÕIK ÖRNU ÄMBLIKKUDE PESI —
NEIST OTSE LÄBI MINNA OLEKS VÄGA VALE.
KURG SÜGAS SABASULGE — ÜHEL JALAL, SALE,
JA LAUKAVANNIS OMA PIKKA NOKKA PESI.

«KURG, ÄRA PELGA, ME SU LAUKALE EI TULE —
VOID RAHUS KOHENDADA OMA SABASULE!»
JA USSI POLNUD KODUS — KÜLLA ÕLI LÄINUD.

JA MITTE ÜHTE USSIPOEGA MA EI NÄINUD.
KUID POHLAD IGAL MÄTTAL MUUDKUI NAERATASID
JA VASTU PUNNIMATA PANGE PANNA LASID.

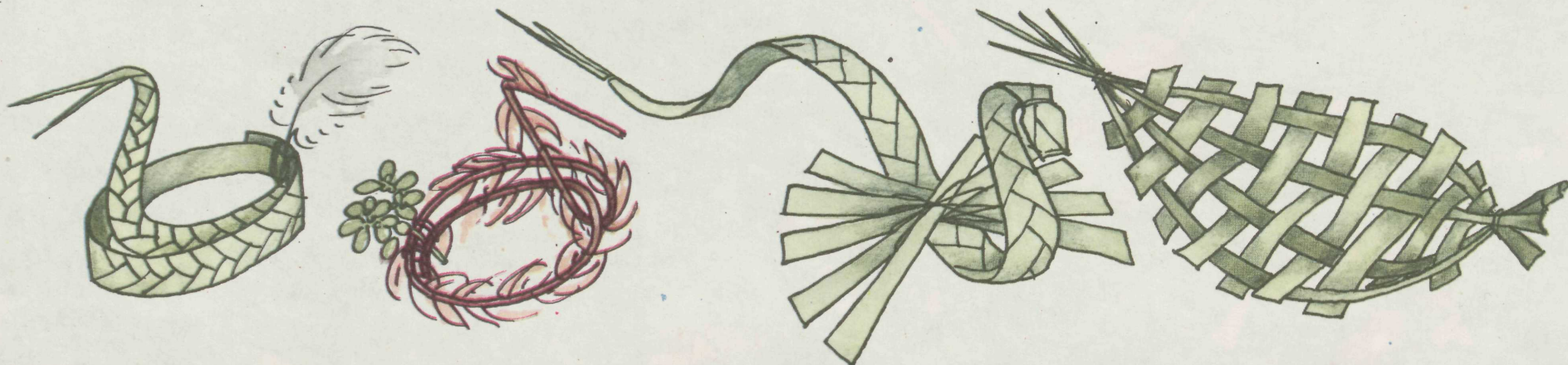

Vanaisa mänguasjad

Kui su vanaisa väike oli, ei võtnud ta kunagi mereranda minnes mänguasju kaasa, sest tal lihtsalt ei olnud selliseid asju kui sinul. Vanaisa tegi oma mänguasjad päris ise. Meres ujutamiseks punus ta lõikheinalehtedest linnu, meremao ja kerge paadi. Linnu saba, meremao tiivad ja paadi otsad kinnitas ta kõrrekesega. Sina võid seda teha niidiga. Teise linnu ja parve tegi ta lõikheina õitest. Proovi ka sina endale ise mänguasju teha.

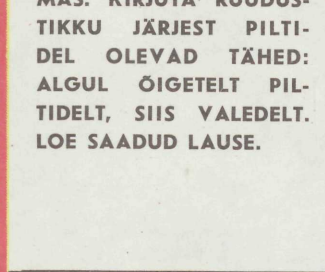
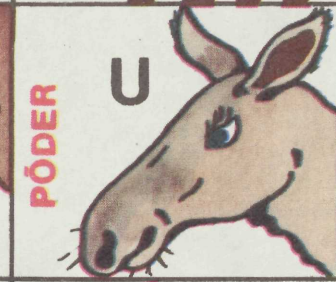
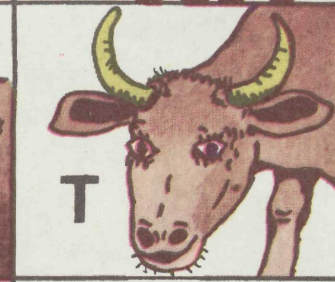
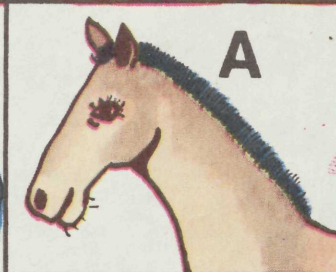
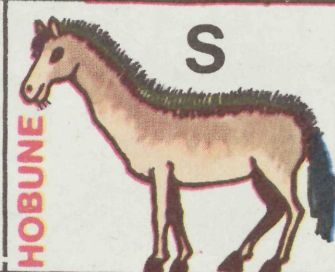
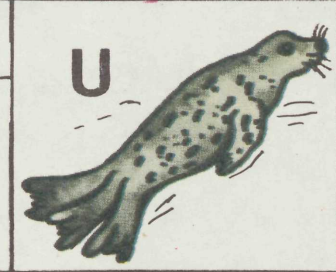
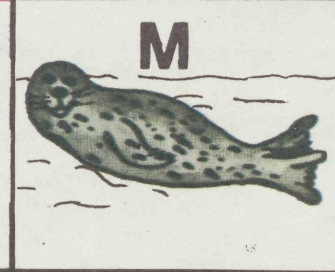
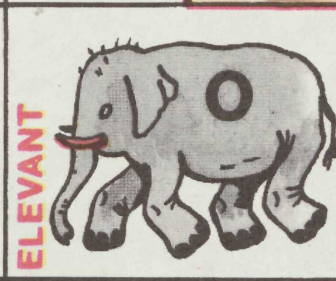
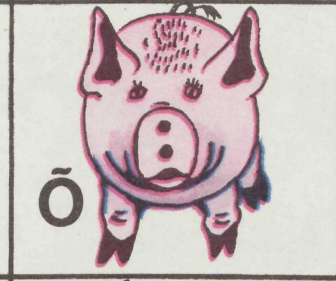
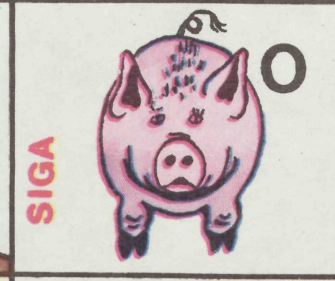
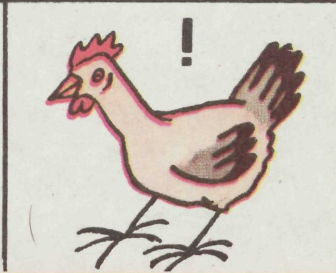
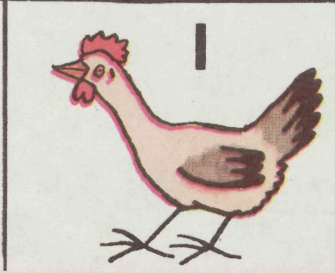
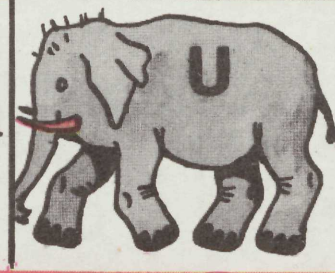
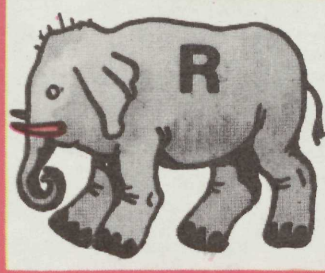
Pildistant H ELI VEIGEL

Mänguasjad valmistanud H ELI VEIGEL

KRIIPSUTA LÄBI NEED PILDID, KUS ON LOOMÄD, KEDA POLE OLEMAS. KIRJUTA RUUDUSTIKKU JÄRJEST PILTIDEL OLEVAD TÄHED: ALGUL ÕIGETELT PILTIDELT, SIIS VADELT. LOE SAADUD LAUSE.

KAAAMEL

PÕDER

HOBUNE

ELEVANT

KANA

LEHM

Joonistanud KURTI VOOL

ELKÜNKeskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 8. 1988. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

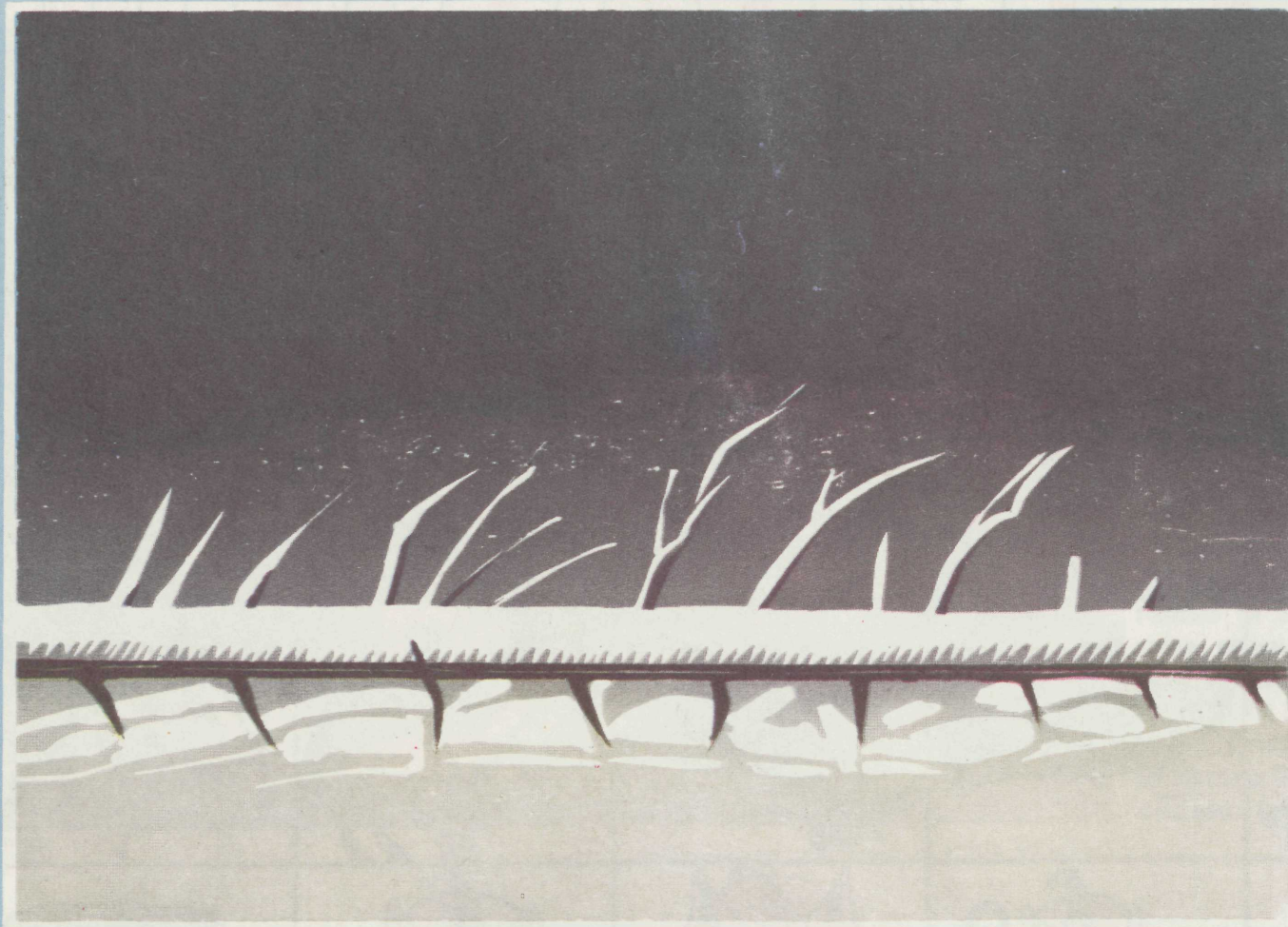
Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lil 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 29. 06. 1988. Trükkida antud 18. 07. 1988. Trükiarv 75 000. Osetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärviõmismiseid 8,0. Tellimise nr. 2776. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel KADI KUREMA joonistus «August»

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тяжеке» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пярну м-кв. № 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200107, Пярну м-кв. № 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 75 000. Заказ 2776

«Õine tuisk»

ENNO OOTSINGU värviline linoollõige 1988. a. (19,9×14,2 cm)

Linoollõige

Linoollõige sarnaneb puulõikega. Kuna linool on puust palju pehmem, on sellesse palju kergem lõigata. Linoollõige hakkas laialt levima alles meie sajandil, sest linool isegi on üsna noor materjal.

Tihti tehakse linoollõige värviline. Iga värv lõigatakse eri linoollitükile ja paberile trükitakse iga värv eraldi.

Kunstnik Enno Ootsing on kasutanud pildi trükkimisel kahte trükiplaati. Trükivalsile kantud must ja hall värv on ühele trükiplaadile ülekandmisel teineteise sisse sulanud, pilt tundub seepärast kolmevärvilisena. Seda võtet nimetatakse iiristrükiks. Ära imesta, et trükime suvel ära talvepildi. Kaunist talvepilti võib nautida suvel nagu suvepilte talvelgi.